

Далі поліцейський основного підрозділу наказує пасажирові попереду опустити скло вниз на дверях автомобіля, висунути назовні обидві руки і тримати долонями догори, виходити з автомобіля спиною вперед через місце водія. Наказує пасажирові підняти руки вгору і рухатися спиною вперед до патрульного автомобіля. Поліцейський зупиняє рух пасажира, коли той вийде за лінію заднього бамперу патрульного автомобіля основного підрозділу. До пасажира, який підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, поліцейський також застосовує спеціальний засіб – кайданки, для обмеження рухомості, проводить поверхневу перевірку і залишає його біля патрульного автомобіля під наглядом поліцейських [1].

Вихід пасажирів, розташованих на задньому сидінні підозрюваного автомобіля, здійснюється через ліві двері автомобіля (двері, які краще видно і контролюються поліцейськими) по одному, по черзі. Рух і затримання кожного з них відбувається аналогічно до попереднього пасажира і водія. Всі затримані розташовуються в одному місці і знаходяться під постійним наглядом поліцейських. Після отримання інформації від підозрюваних про кількість пасажирів в автомобілі, поліцейський перевіряє надану йому інформацію шляхом подачі команди про вихід із затриманого транспортного засобу можливого підозрюваного, тобто діє за принципом «1+1» (де є один, там має бути й другий).

При високому ризику зупинення транспортного засобу в темний час доби поліцейські максимально використовують освітлення патрульних автомобілів додаткових підрозділів для отримання переваги під час проведення переміщення і затримання підозрюваних.

Двоє поліцейських під постійним контролем своїх колег проводять поверхневу перевірку автомобіля підозрюваних з метою виявлення осіб, заборонених предметів і знарядь скоєння правопорушення.

Завершення перевірки транспортного засобу патрульними поліцейськими, при високому рівні ризику, закінчується поверхневою перевіркою багажника автомобіля підозрюваних з метою виявлення заручників, заборонених предметів і знарядь скоєння правопорушення, а також майна здобутого, злочинним шляхом.

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015.

2. Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: Наказ МВС України № 70 від 01 лютого 2016 р.

3. Бортник С.М., Моргунов О.А. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України: метод. рек. / за заг. ред. В.В. Сокурєнка // МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Київ: ФОП Кандиба Т.П., 2017. 136 с.

4. Тактико-спеціальна підготовка: посібник / упорядник М.М. Почтовий, рецензент М.В. Верповський / МВС України, Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, Криворізький фак-т. Кривий Ріг, 2011. 129 с.

5. Посібник підготовки до занять по модульній програмі кандидатів на посади міліціонерів патрульно-постової служби / укл. С.І. Лещенко, Ю.О. Талалай, С.В. Валах, В.Б. Гуль, М.М. Клапошук, В.М. Мандригель, С.О. Мішенін, В.М. Сазонов; рец.: Ю.А. Ведерніков, О.М. Черевач // Училище проф. підгот. прац. міліції при Юридичній академії МВС України. Кривий Ріг, 2005. 544 с.

Кравченко Наталія Миколаївна
старший офіцер навчально-методичного
відділення Київського факультету
Національної академії
Національної гвардії України,
ад'юнкт Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ: ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Особливостями професійної діяльності особового складу сил охорони правопорядку є постійне нервово-психічне напруження, фізичне перенавантаження, дефіцит часу для прийняття рішень, можливість виникнення нової складної ситуації чи погіршення наявної.

Зазначені психологічні особливості професійної діяльності особового складу сил охорони правопорядку вимагають використання сучасних науково обґрунтованих підходів до розроблення та практичного впровадження заходів морально-психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу сил охорони правопорядку [1].

Таким чином, у правоохоронних формуваннях України морально-психологічне забезпечення є об'єктивною необхідністю, яка сприяє підтриманню готовності та здатності виконувати завдання службово-бойової діяльності.

У працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, В.Г. Андрусюка, Л.М. Балаба-

нової, О.М. Бандурки, С.П. Бочарової, О.В. Землянської, В.О. Лефтерова, І.І. Приходька, В.В. Рибалки, В.О. Татенка, О.В. Тімченка досліджувались питання психологічного забезпечення в системі правоохоронних органів, але проаналізувавши роботи, ми дійшли висновку, що до цього часу питання психологічного забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку не було предметом досконалого вивчення. У наукових дослідженнях висвітлювались лише окремі його аспекти.

У наказі МВС України «Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України» зазначається, що психологічне забезпечення – комплекс психодіагностичних, психоформуєчих, психопрофілактичних і психокорекційних заходів, спрямованих на вивчення, формування та розвиток в особового складу Національної гвардії України професійно важливих психічних якостей, підтримання та відновлення оптимальних психічних станів, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань, збереження високого рівня психологічної безпеки та психологічного стану, запобігання виникненню професійної деформації [2].

У свою чергу, в наказі МВС України «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій» психологічне забезпечення розуміють, як комплекс психодіагностичних, психопрофілактичних і психокорекційних заходів, спрямованих на вивчення, формування та розвиток в осіб рядового і начальницького складу, рятувальників та працівників професійно важливих психологічних якостей, підтримання позитивних психічних станів, необхідних для успішного виконання завдань за призначенням та збереження високого рівня психологічної безпеки [3].

Що стосується основного призначення психологічного забезпечення, то воно полягає у формуванні в особового складу військ (сил) Збройних Сил України мотивів, установок, настроїв, високого рівня морально-психологічного стану, необхідного для якісного виконання бойових завдань, здатності переносити значні нервово-емоційні навантаження бойових дій.

Слід зауважити, що найважливішими прикладними завданнями психологічної роботи у силах охорони правопорядку України, до яких віднесено НГУ, Службу безпеки України (СБУ), Міністерство внутрішніх справ (МВС) України, Державну прикордонну службу України (ДПСУ), Військову службу правопорядку Збройних Сил України (ЗСУ), Управління державної охорони України, є організація заходів психологічної роботи щодо забезпечення бойової і мобілізаційної готовності, виконання службово-бойових завдань, несення вартової і внутрішньої служби; вивчення молодого поповнення і розроблення пропозицій щодо його раціонального розподілу; вивчення індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців, соціально-психологічних процесів і явищ у військових колективах і прогнозування їх розвитку; формування здорового психологічного клімату у військових колективах; психологічний аналіз службово-бойової діяльності, навчального процесу, роботи з особовим складом і вироблення заходів щодо підвищення їх ефективності; збереження психологічної безпеки особового складу, запобігання розвитку негативних психічних станів, які можуть виникати при виконанні службово-бойових завдань; організація психологічної допомоги військовослужбовцям, членам їх сімей і цивільному персоналу [4].

Крім того, на прикладі Національної гвардії України, як військового формування, яке входить до складу сил охорони правопорядку, основними завданнями психологічного забезпечення є організація та проведення професійно-психологічного відбору кандидатів для проходження військової служби в НГУ, для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного персоналу або національного контингенту, навчання у вищих військових навчальних закладах (навчальних військових частинах (центрах)), військовослужбовців перед призначенням на вищі посади; надання допомоги командирам (начальникам) військових частин з питань створення ефективної системи підтримання психологічної готовності, стійкості та надійності особового складу для виконання службово-бойових завдань; організація та проведення професійно-психологічної підготовки особового складу з урахуванням спеціфіки та умов виконання завдань служби; впровадження новітніх психологічних і психотренінгових технологій, зокрема за напрямками службово-бойової діяльності, у тому числі із застосуванням комп'ютерної техніки (автоматизованих психодіагностичних комплексів, поліграфів, приладів зворотного біологічного зв'язку), для вивчення, оцінки і прогнозування професійної діяльності особового складу; проведення соціометричних та соціально-психологічних досліджень військових колективів, вивчення та моніторинг соціально-психологічного клімату у військових колективах, рейтингу і стилю керівництва посадових осіб та надання рекомендацій командирам (начальникам) щодо формування необхідного рівня їх сприйнятливості, згуртування колективу, створення обстановки високої вимогливості і взаємодопомоги; здійснення психологічного аналізу причин та умов травматизму, суїцидів (спроб суїцидів), загибелі особового складу НГУ та підготовка рекомендацій щодо їх попере-

дження; проведення психопрофілактичної роботи, спрямованої на збереження, зміцнення і відновлення психологічної безпеки та психологічного здоров'я особового складу, попередження виникнення соціально-психологічної та особистісної дезадаптації; виконання комплексу заходів психологічної допомоги, підтримки та реабілітації військовослужбовців, які постраждали внаслідок дії службово-бойових стрес-факторів, перебували в екстремальних (бойових) умовах, застосовували зброю на ураження; науково-дослідницьке та методичне супроводження виконання основних завдань підрозділами психологічної служби [2].

Ми вважаємо, що перелік основних завдань у наказі не є вичерпним і до них необхідно віднести такі: формування в особового складу високої морально-психологічної стійкості, готовності і здатності успішно виконати поставлені завдання; роз'яснювати особовому складу державну політику в області оборони і безпеки України, рішень військово-політичного керівництва країни; оперативне роз'яснення отриманих завдань, наказів командирів і мобілізація особового складу на їх виконання, безперервне бойове інформування про військово-політичну обстановку, що склалася; підтримка правопорядку і військової дисципліни, постійна оцінка морально-психологічного стану особового складу, здійснення психологічного супроводження бойових дій, прогнозування і зниження психогенних втрат; підтримка і своєчасне відновлення духовних і фізичних сил військовослужбовців, створення умов для їх психологічної реабілітації, організації відпочинку і дозвілля; підвищення пильності і бойової настороженості, створення сприятливої морально-психологічної обстановки в районах ведення бойових дій; захист особового складу від інформаційно-психологічної дії противника; соціальний захист військовослужбовців.

Отже, в ході підготовки фахівців сил охорони правопорядку особливу увагу необхідно приділити їх морально-психологічному забезпеченню, яке є запорукою високого морального духу та високого морально-психологічного стану, як складової бойового потенціалу держави.

Таким чином, ми вважаємо, що має бути чітка система морально-психологічного забезпечення з метою формування в особового складу високих морально-психологічних якостей та психологічної готовності до вирішення службово-бойових завдань.

1. Сучасний стан психологічного забезпечення професійної діяльності сил охорони правопорядку: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 вересня 2017 року). Харків: Національна академія НГУ, 2017. 3 с.

2. Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України: наказ МВС України від 08.12.2016 № 1285. *Офіційний вісник України*. 2017. № 13. Ст. 379.

3. Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій: наказ МВС України від 31.08.2017 № 747. *Офіційний вісник України*. 2017. № 96. Ст. 2944.

4. Ілляк О. О. Сутність і зміст морально-психологічного забезпечення дій військ // Морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України: навч. посібник / В.В. Говоруха, О.О. Ілляк. Харків: ВІ ВВ МВС України, 2002. 279 с.

Ткаченко Сергій Євгенович
ад'юнкту докторантури та аспірантури
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНСПЕКЦІЇ З ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЙОГО СУТНІСТЬ

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина є одним із пріоритетних завдань держави, але на шляху до досягнення такої мети виникає значна кількість перепон, що можуть вплинути на відповідний процес. Разом із цим Національна поліція України є однією із найбільш впливових державних інституцій, метою діяльності якої є забезпечення прав і свобод людини і громадянина та убезпечення осіб від їх порушення. У свою чергу, ефективність виконання Національною поліцією України своїх функцій залежить і від дотримання безпосередньо поліцейськими чинного законодавства.

На сьогоднішній день система забезпечення дотримання дисципліни і законності в системі Національної поліції України є досить багатоелементною. Однією із відповідних інституцій є інспекція з особового складу, що функціонує для зміцнення дисципліни і законності, виявлення та попередження службових правопорушень працівниками Національної поліції України.

Перш за все належить виокремити поняття дисципліни (лат. *disciplina*), яке вченими трактується як певний порядок поведінки людей, що відповідає усталеним у суспільстві нор-